

Ex-militair en voormalig hoofd van de MIVD
Pieter Cobelens over data en daadkracht.

Operatie Cyber

tekst ROSANNE BADER

Sinds klokkenluider Edward Snowden besloot een boekje open te doen over het grootschalig tappen van data door de CIA en de NSA zijn cybersecurity en privacy hot topics. In het vorige nummer van Belafonte Magazine besteedden we hier al eens aandacht aan en in dit nummer gaan we nog iets dieper op het onderwerp in. In Nederland is de politiek al sinds 2013 in discussie over de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten uit 2002. Afgelopen najaar kwam het kabinet met een voorstel voor een nieuwe wetgeving waarin de geheime diensten ruimere interceptiebevoegdheden krijgen en waarin tegelijkertijd het toezicht op de diensten wordt verscherpt. Onlangs heeft de tweede kamer het wetsvoorstel goedgekeurd. Voormalig chef van de MIVD, Pieter Cobelens, geeft zijn visie op dit controversiële onderwerp en benadrukt dat de huidige tijd vraagt om snelle besluitvorming en out-of-the-box oplossingen. ▶

“Ik hoef van mijn oplossingen en ideeën niet te eten, maar ik vind het zonde om met de ervaring die ik heb de hele dag te gaan golven.”

“In Nederland wordt een enorm horrorverhaal gemaakt over de grote bulk aan data over iedereen. Men heeft het idee dat de overheid schaamteloos haar neus in andermans zaken steekt.”

PIETER IS NOG GOED

‘Ik ben 28 keer in Irak en 38 keer in Afghanistan geweest. Ik heb daar wel een aantal spannende momenten meegemaakt, waar ik soms wel en soms niet over kan praten. Mijn ervaringen motiveren mij om mij nog steeds in te zetten voor de nationale veiligheid. Ik denk nog verstand van zaken te hebben en totdat iemand zegt dat ik over de houdbaarheidsdatum ben, blijf ik mij hiervoor inzetten. Ik hoop door er over te praten – het gaat mij niet om de persoon Pieter Cobelens – dat de onderwerpen onder de aandacht worden gebracht en dat er na discussie overeenstemming ontstaat. Ik hoef van mijn oplossingen en ideeën niet te eten, maar ik vind het zonde om met de ervaring die ik heb de hele dag te gaan golven. Dus ondanks dat ik defensie heb verlaten, hou ik me nog steeds bezig met cybersecurity. Zo heb ik in 2009 met toenmalig Generaal majoor Koen Gijsbers het onderwerp cybersecurity binnen Defensie proberen te houden, maar dit is helaas niet gelukt. Ik ben inmiddels verder gegaan met het ontwikkelen van een nieuwe strategie.’

ONTKENNINGSFASE

Dat Pieter Cobelens de nationale veiligheid nooit los heeft kunnen laten is niet zonder reden. ‘In Nederland gedragen we ons net zoals de Verenigde Staten voor 9/11. Tot op heden hebben we in Nederland nog nooit een terroristische aanslag gehad en hopelijk blijft dat ook zo.’ Cobelens vreest voor het scenario van het kalf en de put. ‘Het heeft er alle schijn van dat we hier eerst een aanslag moeten onderkennen voordat we de juiste maatregelen te nemen. Op dit moment stellen veel mensen hun eigen privacy boven de nationale veiligheid. Een goed voorbeeld hiervan is de weerstand tegen de Nieuwe Wet Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Deze wetgeving helpt juist de kans op een terroristische aanslag te verkleinen.’ Volgens Cobelens verdienen de inlichtingendiensten meer vertrouwen. ‘Zo’n bepalend orgaan moet simpelweg alle ruimte krijgen om de nationale veiligheid te kunnen waarborgen. In Nederland zijn op dit moment allerlei procedures en regels vanuit de politiek heersend en ondertussen wordt de visie van specialisten ontkennt. Daarnaast barst het van de mensen en organisaties die privacy heilig hebben verklaard en de overheid niet vertrouwen.’

SCHAAMTELOOS WROETEN

Onterecht, volgens Cobelens. ‘Je kunt heel vaak uitleggen wat en waarom je iets doet, maar in de publieke opinie is de inlichtingendienst per definitie de vijand van het volk. Dat terwijl het gewoon een overheidsinstelling is die goed wordt gecontroleerd. Iedereen vindt geheime interessant en onze menselijke nieuwsgierigheid voedt dat. Toch is het van belang geheimen te hebben: in de persoonlijke sfeer wil je niet dat iedereen jouw pasjescode, kluiscode of seksfilmpjes (Patricia Paay) vindt en in diezelfde lijn heeft de overheid die behoefte uiteraard ook.’ Cobelens benadrukt dat de overheid niet zomaar ongecontroleerd bij ieder individu kan meekijken. ‘In Nederland wordt een enorm horrorverhaal gemaakt over de grote

bulk aan data over iedereen. Men heeft het idee dat de overheid schaamteloos haar neus in andermans zaken steekt. Dit roept angst op, want er zijn natuurlijk ook zaken die we voor onszelf willen houden, zoals een bankrekeningnummer of een geheime liefde. Maar ik kan je verzekeren dat het de overheid geen moer kan schelen of jij naar de hoeren gaat of er twee vrienden op nahoudt. Het belangrijkste is dat alle data die verzameld wordt ook controleerbaar blijft en hetgeen geheim is ook geheim blijft. Ik zeg altijd maar: zorg dat je alle data die je ontvangt in een grote opvang verzamelt en deze versleutelt. Alleen met een encryptiesleutel die bij een ministerie wordt neergelegd moet het mogelijk zijn toegang te krijgen tot deze data. Vervolgens is het noodzaak dat het ministerie zelf ook gecontroleerd wordt door de CTIVD (Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten). Door data veilig op te bergen is het voor de geheime diensten mogelijk tot ver terug te kijken wanneer dat nodig is. Belangrijk om te melden is dat hoe meer informatie de diensten uit zoveel mogelijk verschillende invalshoeken halen, hoe betrouwbaarder hun veiligheidsanalyses worden en hoe eerder ze op dreiging kunnen anticiperen.’

HEFT IN EIGEN HAND

Omdat zoveel mogelijk data veilig binnen gehaald en bewaard moet worden is een betrouwbaar cybersecurity orgaan nodig. ‘Nu kijkt iedereen naar de overheid, wat natuurlijk gek is, want jij gaat ook niet van huis zonder de deur dicht te doen onder het mom van “de overheid doet die deur wel op slot”. Nee, kom op zeg! Daar begint onze verantwoordelijkheid. De overheid kan daarbij helpen door de bevolking te adviseren en na te denken hoe we ons zo goed mogelijk kunnen beveiligen. We hebben toch ook regels voor veilige auto’s

(APK) en veilige elektrische apparaten en over woningen? Waarom dan niet over de beveiliging van eigen data? Ook de markt moet hierop reageren en het zou veel helpen als Nederlandse bedrijven de handen ineen zouden slaan en de overheid tegemoet zouden komen. Internet mag dan geen grenzen hebben, maar de gebruikers wonen toch echt binnen de grenzen van een land. In ons geval een democratische rechtsstaat die haar onderdanen met wetten helpt. Data opslag en encryptie zou naar mijn mening dan ook binnen Nederlandse jurisdictie moeten plaatsvinden, zodat bij misbruik of grootschalige hacks beter kan worden opgetreden.’

DUBBEL GENAAID HOUDT BETER

Cobelens presenteerde onlangs een gloednieuwe, onder regie van Marcel Paardekooper ontwikkelde cyberstrategie, waarbij een aantal gespecialiseerde Nederlandse bedrijven onder leiding van onafhankelijke dienstverlener Legian een keten van cybersecurity gaat vormen. ‘Deze keten bestaat uit een bedrijf dat achtergrondonderzoek doet (Restment), omdat Edward Snowden heeft bewezen heeft hoe belangrijk betrouwbaar personeel is. Daarop volgt een bedrijf dat 24/7 bewaking van IT bij bedrijven doet (Intermax), als ook een bedrijf dat IT forensics (in oprichting) doet

“Niet-alledaagse problematiek vraag om niet-alledaagse oplossingen en ik voel me nog steeds verantwoordelijk om deze aan te dragen.”

en een bedrijf dat zich met identificatie en autorisatie bezig houdt (Grabowsky B.V.). Ook sluit er een bedrijf dat trainingen op gebied van cybersecurity verzorgt (Hudson Cybertex) aan en is er nog een bedrijf dat IT op strategisch niveau bekijkt als element van bedrijfsvoering (Policy Research Corporation). Ook hoort er nog een bedrijf op het gebied van business services, applications en data & integration services (in onderhandeling) bij en de keten sluit met een encryptiebedrijf die de “last orange mile” verzorgt (Keylocker), welke een laatste beveiliging biedt. Deze bedrijven verplichten zich voor tenminste 51 procent in Nederlandse handen te blijven, waardoor ze dus onder Nederlandse jurisdictie blijven vallen. Ter faveure van de Nederlandse overheid wordt een juridisch mechanisme gemaakt, waarmee de overheid de vinger achter foutief beleid kan krijgen. Op deze manier wordt de overheid geholpen ook overheidsdata veilig op te kunnen slaan, zonder daar de controle over te verliezen. Bovendien hebben deze bedrijven en de overheid dan toegang tot de nieuwste ontwikkelingen in de markt, in plaats van achter de feiten aan te moeten lopen.’ Cobelens benadrukt nog maar eens keer het belang van prioriteiten en daadkracht, waar Nederland volgens nog vaak in tekort schiet. ‘We zijn in veel gevallen gebaat bij snelle besluitvorming zoals ik het heb moeten leren in mijn loopbaan. Niet-alledaagse problematiek vraag om niet-alledaagse oplossingen en ik voel me nog steeds verantwoordelijk om deze aan te dragen.’ □

